liikm. 120, varand.: 472 raamatut); spordiseltse 2 (Torma; Piilsi); tuletõrje-seltse 2 (Võtikvere, varandust: oma maja ühes kõrvalhoonetega ja pritsid; Lohusuu); tulekahju kordadel vastastiku abiandm. seltse 2 (Võtikvere as. 1892, liikmeid 418, varandust ei ole; Lohusuu as. 1896, liikmeid 146, varandust ei ole); põllumeeste kogusid 1 (Võtikvere); tööliste ühinguid 2 (Lohusuu; Võtikvere as. 1920, liikmeid 74, varandust ei ole); õpetajate ühinguid 1 (Võtikvere); kütirühmi 1 (Lohusuu); laenu- ja hoiu-ühisusi 1 (Võtikvere); tarvitajate-ühisusi 3 (Lohusuu as. 1909; Lohusuu kooperatiiv; Kõnnu as. 1912,); masinatarvitajate ühisusi 2 (Vassevere; Vaiatu); piima- ja kontrollühisusi 7 (Räätbise; Vassevere; Kõnnu as. 1913, varandust: oma maja end. kivist magasi-ait; Lilastvere; Torma as. 1912; Võtikvere; Roela); põllumeesteseltse 1 (Võtikvere as. 1899); sugupulli-ühisusi 1 (Võtikvere); ehituseühinguid 1 (Lohusuu). **Arste** 4 (jaoskonna-arst Tormas, 2 arsti Mustvees ja 1 Lohusuus), hambaarste 2 (Mustvees ja Roela vallas Sirguvere külas Liiasi talus), ämmaemandaid 2 (Mustvees ja Lohusuus). Apteeke 4 (Avinurme, Lohusuu, Mustvee ja Torma). Vaestemaju 5 (Avinurme, Lohusuu, Roela, Võtikvere). Loomaarste 2 (Torma mõisas ja Mustvees). **Postkontoreid** 2 (Mustvee 3. järgu ja Võtikvere 5. järgu), postiagentuure 2 (Roela ja Lohusuu), telefonikeskjaamu 3 (Roela, abonente 8; Mustvee, abonente 23; Võtikvere, abonente 5), kollektiiv-keskjaamu 1 (Adraku). Kirju tulnud (1921. a.) 93 770, ajalehti ja ajakirju 131 736, telegramme saadetud 2941, saadud 3136. Hobusepostijaamu 1 (Vaiatu), maanteed 108.6 km, sellest postmaanteed 49.9 km, kirikuteed 58.7 km. Telefonijuhtmeid 139 km (liini 71 km). Ühe km²:i alal maanteed 0.18 km ja telefonijuhtmeid 0.33 km.

Riigikogu valimistel (1923. a.) said hääli: Iseseisvad sotsialistid 3.26%, E. sotsiaaldemokraadid 8.14%, Töö-erakond 3.75%, Töörahva ühine väerind (kommunistid) 12.00%, Rahvus-vabameels. erak. 1.77%, Kristlik rahva-erakond 13.75%, E. rahvaerak. 12.82%, Vene ühend. erakond 12.96%, Rootsi liit 0.37%, Balti Saksa erak. 0.31%, E. demobil. sõjav. 0.15%, Majaoman. 1.83%, Põllumeeste kogud 17.31%, Asunikud, riigirentn. 11.40%, Majanduserühm —.

3. Loodus.

Pinnaehitus. Pinnavormiliselt langeb kihelkond kahte tunduvalt erinevasse ossa: läänepoolne — kõrgem suuremate pinnavormide ja idapoolne — madalam väiksemate pinnavormide ala. Viimane võtab oma alla valdavama osa kihelkonna pindalast. Läänes piirdub ta Sirguverest Kilbavereni Peipsi järve endise rannajoonega, mida märgivad kõrgendikkude idapoolsed järsemad, abradeeritud nõlvad. Terve see ala on järve uhteala, peaaegu tasane, kaetud Avinurme sarnaselt suurte metsade ja soodega ning vähe kallak lõuna ja ida poole. Ainult erandiliselt kohtame sel alal mõnd vähemat tähelepanu-äratavat kõrgendikku. Nii esineb laial idapoolsel tasandikul, üksikute harvade küh-